

ВИСНОВКИ

Землі сільськогосподарського призначення за кордоном в основному скуповують країни-імпортери продовольства з обмеженими земельними та водними ресурсами, але з великими фінансовими можливостями, такі як держави Перської затоки. Країни з великою кількістю населення, які мають проблему продовольчої безпеки, також бажають придбати земельні активи за кордоном. Для цього вони вибирають країни, де можна купити землю за низькими цінами та виробничими витратами. Такими країнами можуть бути Ефіопія, Гана, Малі, Мадагаскар, Мозамбік, Судан і Танзанія.

Небувала активність у сфері скуповування африканських земель, яка спостерігається в останні три роки, вже отримала назву нового етапу колонізації Чорного континенту. Така ситуація спостерігається і в інших країнах третього світу. Згідно з оцінкою ООН, сформовану ситуацію можна вважати найбільшою гуманітарною катастрофою, оскільки голод загрожує майже 12 млн місцевого населення, з яких 2 млн — це діти.

УДК 332.36

ЗЕМЛІ ПІД ПОЛЕЗАХИСНИМИ ЛІСОВИМИ НАСАДЖЕННЯМИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

І.А. Опенько

аспірант кафедри геодезії та картографії

Т.О. Євсюков

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проаналізовано сучасний стан та проблеми використання земель під полезахисними лісовими насадженнями і запропоновано нові шляхи удосконалення еколого-економічних механізмів управління та охорони.

Ключові слова: *полезахисні лісові насадження, землі під полезахисними лісовими насадженнями, охорона земель, агроландшафти, плата за землю.*

Прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку агролісомеліорації в Україні від 18 вересня 2013 р. — важливий крок, спрямований на вирішення головних екологічних проблем функціонування агроландшафтів. У ній висвітлено причини не-

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Економічна та соціальна географія світу Країни Африки: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://geoknigi.com/book_view.php?id=218
2. Китай, Індія та США скуповують сільськогосподарські землі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/>
3. Новий земельний переділ в Африці: чого чекати?: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://wartime.org.ua/847-noviy-zemelny-peredl-v-afric>
4. Світова продовольча проблема: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua/МЕО/04.htm>
5. Статистика. RU портал статистических данных: [Электронный ресурс]. — Режим доступу: <http://statistika.ru/agriculture/>
6. Статистичний щорічник ФАО «World Food and Agriculture 2012»: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fao.org/economic/ess/ess-publications/ess-yearbook/yearbook2012/en/>
7. Britannica Online Encyclopedia: [Electronic resource]. — Available from: <http://www.britannica.com>.
8. FAOSTAT: [Electronic resource]. — Available from: <http://faostat.fao.org/site>
9. International Monetary Fund: [Electronic resource]. — Available from: <http://www.imf.org/external/research/index.aspx>

ефективного захисту сільськогосподарських угідь полезахисними лісовими насадженнями (далі — ПЛН) лінійного типу, а також визначено механізми розв'язання проблемних питань шляхом поліпшення лісівничо-меліоративного стану ПЛН лінійного типу та їх

створення на основі науково обґрунтованих технологій [1].

На необхідності прийняття цієї Концепції наголошувалось неодноразово в колах учених, практиків, фахівців різних галузей науки [2, 3, 8, 11, 12, 16]. Проте проблеми визначення правового режиму земель під ПЛН, їх моніторингу, інвентаризації, охорони зберігають свою актуальність і потребують нагального вирішення.

Останнім часом питання управління, використання та охорони земель під ПЛН перебувають у полі зору представників лісівничої, ґрунтознавчої, ландшафтознавчої, юридичної, землевпорядної науки. Особливою гостротою вони відзначаються в дослідженнях таких вчених, як О.І. Фурдичко [2, 12], А.П. Стадник [2], В.Ю. Юхновський [16, 17], О.В. Соваков [8], О.І. Пилипенко [15–19], І.М. Лицур та ін. Не є винятком і публікації практиків І. Влодова, В. Звірко [4, 5], Т. Колядинської [4, 5] Н. Сігітової [7], в яких показано наслідки недалекоглядності трансформаційних процесів у сільській місцевості через проведення земельної та аграрної реформ, які й вплинули на стан земель під ПЛН, та розглядаються можливі шляхи вирішення проблеми.

Глибокого аналізу сучасного стану, динаміки створення ПЛН в Україні торкаються напрацювання О.І. Фурдичка, А.П. Стадника. Вчені пропонують удосконалити наукові основи функціонування ПЛН в агроландшафтах [2]. Вони розробили сучасну Концепцію управління агроландшафтами в Україні. Головними завданнями останньої є формування засад управління агроландшафтами лісомеліоративними методами і створення в них оптимізованих систем ПЛН [12].

Т. Колодинська та В. Звірко [4, 5] пропонують за рахунок державного бюджету провести роботи з інвентаризації ПЛН (як необхідного етапу землевпорядкування) та в подальшому передати їх на утримання господарюючим суб'єктам.

У наукових дослідженнях О.В. Совакова проаналізовано особливості масивного і смугового захисного лісорозведення, оцінено ефективність різних систем ПЛН, а також встановлено кореляційну залежність їхнього впливу на підвищення врожайності сільськогосподарських культур, зокрема пшениці озимої, а також структури її врожаю залежно від відстаней до ПЛН [8].

Не менш актуальним питанням, пов'язаним із раціональним використанням ПЛН, є й визначення правового режиму земельних ділянок під ПЛН, у тому числі під лісосмугами. А.М. Мірошніченко вважає, що нині немає господарської структури, яка доглядала б та створювала нові захисні насадження лінійного типу [6]. М.М. Кочерга пропонує створити єдину систему якісної та кількісного кадастрового оцінювання земель під ПЛН для організації їхнього раціонального використання та охорони. Натомість для проведення робіт із інвентаризації земель під ПЛН вчений радить використовувати аеротаксаційне обстеження з подальшим його дешифруванням. Однією з головних проблем сьогодення дослідник вважає правове регулювання відносини зі створення ПЛН [10].

На переконання Т. Колядинської та Н. Сігітової [5, 7], «... опікуватися лісосмугами повинні ті, кому вони слугують, чиї поля ці лісосмуги захищають від суховіїв, пилових бур, зневоднення». Орендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення, на які поширюються відповідний вплив ПЛН, мають укласти й договір оренди земель під ПЛН [7].

Таким чином, аналіз останніх наукових досліджень і публікацій щодо актуальних проблем стану та використання земель під ПЛН дає змогу сформулювати коло невирішених питань, пов'язаних з їхнім функціонуванням, а саме: організаційно-господарських, правових та інформаційних (кількісного та якісного обліку, інвентаризації, моніторингу та ін.).

Та залишаються поза увагою практиків і вчених питання, пов'язані з формуванням земельних ділянок під ПЛН, внесенням їх до кадастрово-реєстраційної системи, врахування їхньої господарської цінності в еколого-економічній вартості агроландшафтів, розробленні механізмів відтворення ПЛН для забезпечення збалансованого сільськогосподарського виробництва.

Тому ми критично проаналізували існуючі проблеми використання земель під ПЛН та сформували нові напрями їх вирішення, які спираються на удосконалення еколого-економічних механізмів використання та охорони земель під ПЛН. Останні ґрунтуються на механізмі повернення частини рентного доходу, що формується за рахунок позитивного впливу ПЛН на прилеглі агроландшафти.

Головними завданнями дослідження є визначення господарської структури, яка повинна опікуватися земельними ділянками під ПЛН, та їхнього правового режиму, встановлення ймовірних шляхів фінансування для утримання ПЛН, диференціювання плати за землю, враховуючи позитивний вплив ПЛН на земельні ділянки.

Серед численних заходів з охорони земель та уникнення негативних деградаційних процесів важливе місце належить ПЛН. Вони є невід'ємним елементом агроландшафтів, завдяки їм: збільшуються урожаї сільськогосподарських культур (на 15–20% порівняно з незахищеними ділянками [18]) при низькій собівартості; поліпшуються агрохімічні властивості ґрунту; знижується негативний вплив ерозійних процесів (вітрових, водних) на родючий шар ґрунту (1 га лісосмуги захищає 20–30 га ріллі [5]); поліпшуються мікрокліматичні умови (на захищених лісами землях 80% вологи проникає в ґрунт [7]); підвищується захист сільськогосподарських угідь від забруднення викидами автомобільного транспорту; створюються сприятливі умови для ведення екологічно-стабільного землеробства і формування еколого-економічного землекористування. Таким чином, створення ПЛН та догляд за ними є головним механізмом збереження агроландшафтів від деградаційних процесів (загальна площа еродованих та ерозійно небезпечних сільськогосподарських угідь становить близько 15 млн га [12]).

Лісистість в Україні становить 15,9 [20] при оптимальній близько 25% [16]. Середня полезахисна лісистість становить 1,4, а оптимальна — 2,8%, тобто для надійного захисту агроландшафтів площа ПЛН повинна бути збільшена щонайменше вдвічі [16]. Значне занепокоєння викликає сучасний стан та використання земель під ПЛН в Україні, площа яких щорічно зменшується [2, 3, 12], що спричинено відсутністю належного державного контролю за їх збереженням, відповідного нормативно-правового механізму регулювання щодо їх утримання [2]. З актуальних проблем, пов'язаних із раціональним використанням, управлінням та охороною та земель під ПЛН, термінового вирішення потребують:

- визначення власника земельних ділянок під ПЛН та їхньої правового режиму;

- проведення інвентаризації та обліку земель під ПЛН (кількісного, якісного), а також стану насаджень та їхньої меліоративної ефективності;

- поліпшення господарського стану ПЛН і земель під ними.

Проаналізувавши пропозиції вітчизняних учених щодо вирішення цих проблем, ми сформулювали головні шляхи їх розв'язання:

- 1) Насамперед інвентаризувати землі під ПЛН за рахунок бюджетних коштів [1, 4, 5, 10];

- 2) провести лісовпорядні роботи, розробити технічну документацію, здійснити кількісний, якісний облік та отримати об'єктивну інформацію про їхній сучасний стан та меліоративну ефективність [2, 4, 5, 7];

- 3) установити господарський нагляд за ПЛН [6];

- 4) урегулювати правові механізми використання ПЛН [1, 6, 10];

- 5) зобов'язати орендарів земельних ділянок сільськогосподарського призначення, на які поширюється вплив ПЛН, взяти під опіку лісосмуги, оскільки вони захищають саме їхні поля [5];

- 6) відновити посаду агролісомеліоратора (фахівця з агролісомеліорації) на місцях та агролісомеліоративну службу в цілому [4, 5];

- 7) ввести моніторинг земель під ПЛН [1, 2].

Не всі ці пропозиції, на нашу думку, мають місце. Дуже важливим і вкрай необхідним кроком має стати вирішення питання щодо формування земельних ділянок ПЛН та їх внесення до єдиної державної геоінформаційної системи відомостей про землі. Але передусім (а, можливо, й у комплексі виконання робіт з формування земельних ділянок ПЛН) слід визначитися з правовим режимом земель під ПЛН (загальна площа їх становить 1,5 млн га, в тому числі 446,6 тис. га під полезахисними лісосмугами, з яких, згідно з даними державної статистичної звітності з кількісного обліку земель станом на 01.01.2013 р., 79,11% перебувають у державній власності). Надалі слід проводити інвентаризацію ПЛН, адже від цього залежатиме, за які кошти (державні, орендарів земельних ділянок, інвесторів) виконувати певний тип робіт, кількісний, якісний облік, визначати сучасний меліоративний стан, ефективність тощо.

Важливим «гравцем» у вирішенні долі земель під ПЛН може стати Державний земельний банк. Метою діяльності його є створення сприятливих умов для розвитку економіки та сільського господарства [13, 14], здійснення управлінської діяльності щодо раціонального використання земель державної власності. Землі під ПЛН доцільно було б передати на баланс Державного земельного банку, а потім на конкурсній основі надавати їх в оренду господарським структурам (у штаті яких працюють професійні агролісомеліоратори), які вживатимуть заходів з управління та раціонального використання земель під ПЛН (рубки догляду, відновлення насаджень, виконання обстежень, робіт з обліку, ведення звітностей тощо).

Кошти для фінансування цієї структури можуть бути отримані через вилучення частини земельного податку, який слід диференціювати, враховуючи позитивний вплив ПЛН на прилеглі земельні ділянки сільськогосподарського призначення. Наявність ПЛН поряд із земельними ділянками сільськогосподарського призначення слід розцінювати як земельні поліпшення, у цьому випадку — зовнішні (розташовані за її межами), які змінюють якісні характеристики земельної ділянки через позитивний меліоративний вплив останніх. На поліпшеній земельній ділянці дохід з землі складатиметься з доходу між її фізичними компонентами, в нашому випадку — землею, а також земельними поліпшеннями. Тож загальний дохід з поліпшеної земельної ділянки через позитивний вплив ПЛН включатиме в себе дохід, що формується внаслідок цих поліпшень. Таким чином, вкрай актуальними постають роботи з визначення грошового оцінювання земель під ПЛН, а також земель, на які поширюється їхній вплив. На наш погляд, найдоцільніше при її визначенні прив'язуватися до показника збільшення врожайності залежно від розміщення земельної ділянки щодо лісосмуги. Після цього слід відкоригувати показники грошової оцінки земель. При цьому доцільно буде вводити поправні коефіцієнти за конструкцію лісосмуги, кількість рядів, нормативи господарського економічного та екологічного ефекту тощо [23].

Модельним об'єктом ми вибрали територію, визначену проектами формування території і встановлення меж Пінчуківської

сільської ради Васильківського району Київської області, яка є типовою для умов Лісостепу. Інформаційною базою були статистична та картографічна інформація (проект формування та встановлення меж території Пінчуківської сільської ради (М 1:10 000, 1992 р.), космічні знімки Google Maps, публічна кадастрова карта). Загальна площа сільськогосподарських земель у межах досліджуваної території станом на 01.01.2013 р., за даними Управління Держземагентства, у Васильківському районі становить 2446,37 га, з них 2287,36 — рілля, 18,9 — під землями ПЛН, у тому числі 9,2 га — під лісосмугами.

Нормативно-грошове оцінювання 1 га ріллі у Васильківському районі становить 23 333,73 грн. Таким чином, сума загального земельного податку (враховуючи норми п. 272.1 ст. 272 Податкового кодексу України) із загальної площі ріллі (2287,36 га) становить 53 372,64 грн.

Використовуючи результати досліджень [8, 18, 21], програмне забезпечення Auto CAD 2008, ми побудували буферні зони ефективного впливу ПЛН (до 1Н/до 25 м; 1–15Н/25–375 м; 15–30Н/375–750 м; 15–30Н/375–750 м; понад 30Н/понад 750 м — відкрите поле) на території землекористування, щоб визначити площі ріллі, які перебувають у зазначених зонах (рис. 1), та розрахували величину плати за землю (рілля) з урахуванням коефіцієнта коригування диференціального доходу [21] щодо незахищеного поля (табл. 1).

Сума плати за землю, враховуючи коефіцієнт коригування диференціального доходу щодо незахищеного поля, становить 72 287,66, а без урахування коефіцієнта — 53 372,64 грн.

Різниця у величині плати за землю становить 18 915,02 грн. Гіпотетично, власник чи орендар ПЛН може вимагати від землевласника, орендаря земельної ділянки, на які поширюється позитивний вплив ПЛН, повернути дохід або його частину, сформований внаслідок позитивного впливу ПЛН. На наш погляд, саме ця частина коштів повинна використовуватись на утримання ПЛН.

З огляду на те, що продуктивність земельних ділянок неоднакова, що зумовлено віддаленістю від ПЛН, тому слід внести певні поправки при визначенні грошового оцінювання, в основі якого лежить диференціальний рентний дохід, прямо пропо-

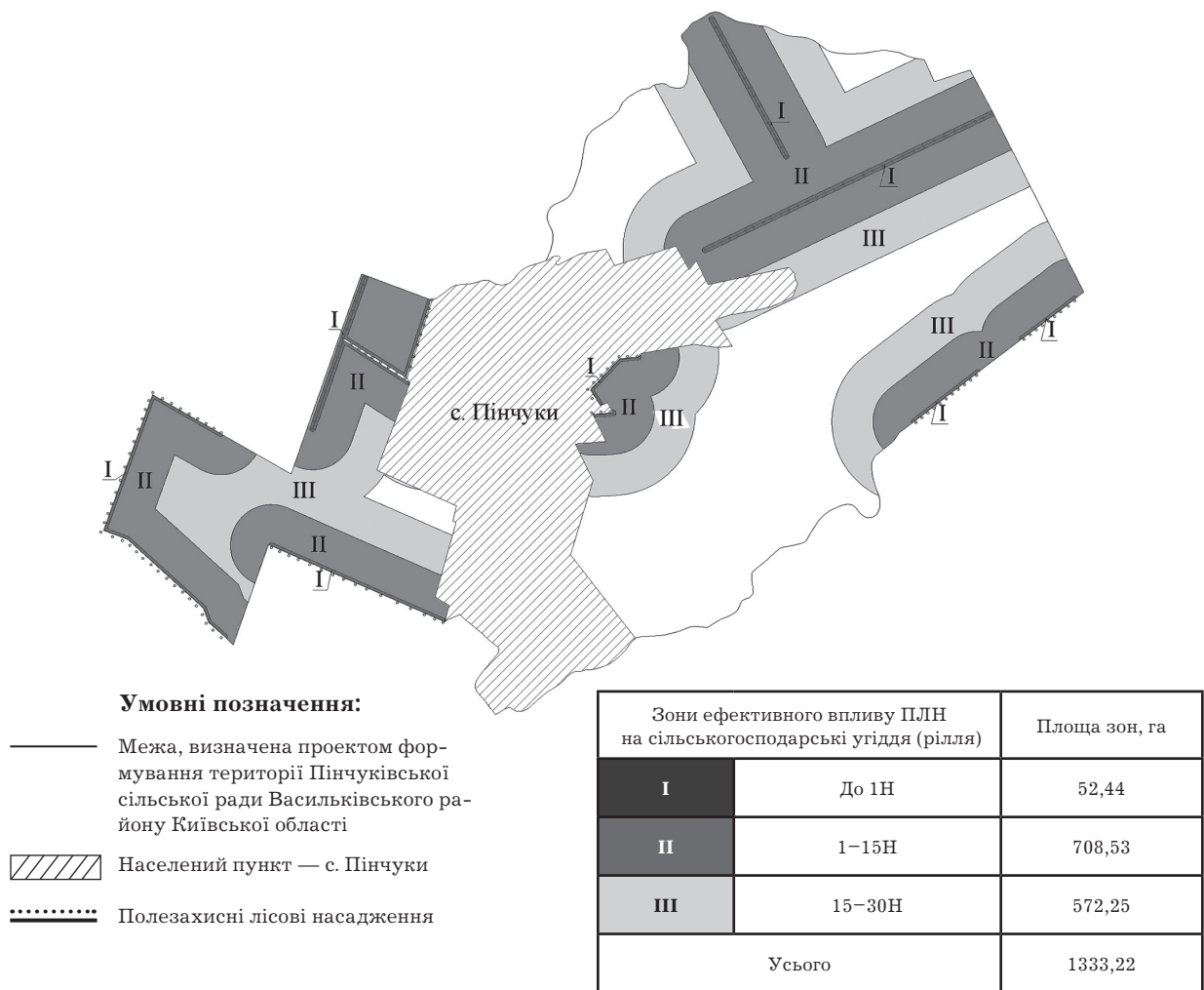

Рис. 1. Модель впливу ПЛН на сільськогосподарські угіддя (рілля) на прикладі території Пінчуківської сільської ради Васильківського району Київської області

Таблиця 1

Розрахунок плати за землю (рілля) на території, визначеної проектами формування території і встановлення меж Пінчуківської сільської ради Васильківського району Київської області з урахуванням коригування диференціального доходу з орних земель залежно від агроекологічного впливу лісових насаджень

Відстань до ПЛН (Н — 25 м)	Коефіцієнт коригування диференціального доходу щодо незахищеного поля [21]	Площа рілля, га	Ставка податку [22]	Нормативно-грошова оцінка 1 га рілля, грн	Плата за землю з урахуванням коефіцієнта коригування земельних ділянок, грн
До 1Н / до 25 м	1,741	52,44	0,1 %	23 333,73	2130,32
1–15Н / 25–375 м	1,830	708,53			30 254,75
15–30Н / 375–750 м	1,321	572,25			17 638,95
>30Н / >750 м	1,000	954,14			22 263,64
Разом	—	2287,36	—	—	72 287,66

рційний врожайності сільськогосподарських культур з 1 га. Тому необхідно удосконалити методику визначення грошового оцінювання земельних ділянок, еколого-економічна ефективність яких спричинена саме ПЛН, в основі якої мають бути науково-обґрунтовані положення щодо агролісомеліоративних властивостей ПЛН, та внести поправні коефіцієнти з огляду на збільшення врожаю та диференціальний рентний дохід [21].

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши існуючі проблеми використання земель під ПЛН, запропоновані нами пропозиції вирішення питань стосовно земель під ПЛН, на наш погляд, є логічними та актуальними.

1. Землі під ПЛН необхідно передати на баланс Державного земельного банку як землі державної власності, оскільки одним з його головних обов'язків є управління землями державної власності та розвиток сільськогосподарського виробництва. Саме ця державна структура повинна займатися інвестуванням господарської структури, діяльність якої пов'язана з доглядом за ПЛН, створенням та відновленням ПЛН, забезпеченням санітарних вирубувань та вирубувань догляду, захистом від незаконних вирубувань, знищення дерев і чагарників.

2. Фінансування для утримання ПЛН має надходити як частка земельного податку, який повинен бути диференційований, враховуючи позитивний вплив ПЛН на земельні ділянки власників та орендарів.

3. Для диференціації плати за землю слід створити модель впливу ПЛН за вже дослідженими показниками найвищого еколого-економічного впливу ПЛН на поля, враховуючи відстань до них.

4. Удосконалити грошове оцінювання земель сільськогосподарського призначення, внівши поправні коефіцієнти з огляду на збільшення врожаю та диференціальний рентний дохід від позитивного впливу ПЛН.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку агролісомеліорації в Україні» від 18 вересня 2013 р.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/725-2013-%D1%80>
2. Фурдичко О.І. Наукові основи функціонування системи захисних лісів і захисних лісових насаджень в агроландшафтах України / О.І. Фурдичко, А.П. Стадник // Агроекологічний журн. — 2010. — № 4. — С. 5–12.
3. Заришняк А. Сучасні проблеми агролісомеліорації в Україні та шляхи їх вирішення / А. Заришняк, О. Фурдичко // Аграрний тиждень. — 2011. — № 8. — С. 12.
4. Владов І. Доля лісосмуг: за досвідом до кіровоградців / І. Владов, Т. Колядинська, В. Звірко // Землевпорядний вісн. — 2012. — № 10. — С. 6–9.
5. Колядинська Т. Полезахисні лісосмуги самі потребують захисту / Т. Колядинська, В. Звірко // Землевпорядний вісн. — 2012. — № 9. — С. 5–8.
6. Мірошниченко А.М. Земельне право України: [підручник] / А.М. Мірошниченко — К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. — 680 с.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.amm.org.ua/study-book/19-forestry/151-forestry-legal-regime>
7. Сігітова Н. Доглядати за лісопосадками мають ті, чий урожай вони стережуть від посух / Н. Сігітова // Землевпорядний вісн. — 2013. — № 6. — С. 12–14.
8. Соваков О.В. Полезахисна ефективність системи лісових смуг в умовах Правобережного Лісостепу: [автореф. дис.... канд. с.-г. наук: [Електронний ресурс] / О.В. Соваков; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — К., 2010. — 20 с.
9. Земельний кодекс України: прийнятий 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 3–4. — Ст. 22.
10. Кочерга М.М. Організаційно-правовий режим полезахисних лісових смуг / М.М. Кочерга // Агроекологічний журн. — 2012. — № 3. — С. 62–66.
11. Ситник В.П. Концепція управління агроландшафтами / В.П. Ситник, М.Д. Безуглий, А.С. Заришняк та ін. / За наук. ред. акад. УААН О.І. Фурдичка. — К.: ТОВ. «ДІА», 2008. — 15 с.
12. Фурдичко О.І. Концепція управління агроландшафтами як основа стабільного розвитку агросфери / О.І. Фурдичко // Наук. пр. Лісівничої академії наук України: Зб. наук. пр. — Львів: РВВ НЛТУ України. — 2008. — Вип. 6. — С. 16–19.
13. Державний земельний банк України: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zembank.org.ua/>
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 934 «Про затвердження

- Статуту публічного акціонерного товариства «Державний земельний банк»: Урядовий кур'єр від 31.10.2012 — № 199. — Ст. 17, 23.
15. Пилипенко О.І. Методика науково-дослідних робіт по захисному лісорозведенню / О.І. Пилипенко — К.: УСГА, 1990. — 106 с.
 16. Пилипенко О.І. Обґрунтування параметрів оптимальної поlezахисної лісистої / О.І. Пилипенко, В.Ю. Юхновський // Наук. вісн. НАУ. — К.: НАУ, 1998. — Вип. 10. — С. 326–342.
 17. Юхновський В.Ю. Лісові меліорації: [підручник / О.І. Пилипенко, С.М. Дударець, В.М. Малуґа; за ред. В.Ю. Юхновського. — К.: Аграрна освіта, 2010. — 283 с.
 18. Пилипенко А.И. Лесоводственные особенности и мелиоративное влияние поlezащитных лесных полос в условиях черноземной Степи Украины (Теоретическое и экспериментальное обоснование оптимальных конструкций лесополос) / А.И. Пилипенко. — К.: Изд-во УСХА, 1992. — 74 с.
 19. Пилипенко О.І. Методичні рекомендації щодо створення системи захисних лісових насаджень. / О.І. Пилипенко, В.Ю. Юхновський, С.М. Дударець — К.: Вид-во НАУ, 2005. — 20 с.
 20. Державне агентство лісових ресурсів України: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867
 21. Мартин А.Г. Оціночне зонування земель сільськогосподарського призначення: наук.-практ. аспекти / А.Г. Мартин, Т.О. Євсюков // Землеустрій та кадастр. — 2005. — № 1. — С. 69–77.
 22. Податковий кодекс України: прийнятий 02 грудня 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2011. — № 13–14, № 15–16, № 17. — Ст. 272.
 23. Євсюков Т.О. Сучасний стан і використання земель під поlezахисними лісовими насадженнями / Т.О. Євсюков, Б.М. Копайгора // Землеустрій і кадастр. — 2011. — № 1. — С. 14–20.

УДК 338.1 : 332.14

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

О.В. Паленичак

кандидат економічних наук

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

У процесі здійснення аграрних перетворень основна увага була зосереджена на реформуванні земельних відносин, створенні нових організаційно-правових форм господарювання. Важливою передумовою екологічно безпечної й ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу є удосконалення економічних інструментів у системі управління землекористуванням в аграрній сфері.

Ключові слова: економічні інструменти, землекористування, орендна плата, грошове оцінювання, екологічна безпека.

Інтеграція агропромислового комплексу України в світову економіку потребує дотримання чинних у світі вимог екологічної безпеки, зменшення ресурсоемності сільськогосподарської продукції та підвищення на цій основі її конкурентоспроможності. Відповідні організаційно-економічні передумови щодо здійснення землеохоронних заходів забезпечує економічний механізм господарювання, оскільки не допускає штучного здешевлювання земельних ресурсів, розширює межі прибуткових вкладень у їхнє

збереження. Проте на загальнодержавному рівні використання економічних інструментів у системі управління землекористуванням в аграрній сфері недостатньо обґрунтоване й потребує удосконалення.

Теоретичною базою дослідження цієї проблеми та сформованих висновків стали праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань управління землекористуванням в аграрній сфері: О.О. Веклич [1], В.В. Горлачука [2], Ш.І. Ібатулліна [5], А.М. Третяка [4], О.В. Ульяновченка [14], М.М. Федорова [15],